

Stadsbruk

– I vilken mån kan Malmö kompensera för den åkermark som förstörs

Urban farming- *In which degree can Malmö compensate for destroying arable land*

Izabelle Borg Nilsson & Madeleine Funck

Examensarbete/Självständigt arbete • 15 hp

Sveriges lantbruksuniversitet, SLU

LTV

Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Alnarp, 2022

Stadsbruk– *I vilken mån kan Malmö kompensera för den åkermark som förstörs*

Urban farming- *In which degree can Malmö compensate for destroying arable land*

Izabelle Borg Nilsson & Madeleine Funck

Handledare: Love Silow, Sveriges lantbruksuniversitet, SLU,
Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Examinator: Anders Larsson, Sveriges
Lantbruksuniversitet, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och
förvaltning

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: Grundnivå, G2E

Kurstitel: Självständigt arbete i landskapsarkitektur

Kurskod: EX0845

Program/utbildning: Landskapsarkitekturprogrammet

Kursansvarig inst.: Institutionen för landskapsarkitektur, planering och
förvaltning

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsår: 2022

Omslagsbild: Izabelle Borg Nilsson

Nyckelord: Stadsbruk, urbanisering, lantbruk, hållbarhet

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i JA, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i NEJ, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Fulltexten kommer dock i samband med att dokumentet laddas upp arkiveras digitalt.

Om ni är fler än en person som skrivit arbetet så gäller krysset för alla författare, ni behöver alltså vara överens. Läs om SLU:s publiceringsavtal här: <https://www.slu.se/site/bibliotek/publicera-och-analysera/registrera-och-publicera/avtal-for-publicering/>.

☒ JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

☐ NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.

Förord

Detta examensarbete är skrivet inom Landskapsarkitekturprogrammet på Sveriges Lantbruksuniversitet, campus Alnarp. Vi vill rikta ett stort tack till respondenterna vi fick möjlighet att intervjua. Tack för Er nyfikenhet och intresse av att medverka i vår studie och för att Ni tog Er tid att besvara våra frågor.

Vi vill även särskilt tacka vår handledare Love Silow. Din handledning har varit ovärderlig och har på ett konstruktivt sätt lett oss i rätt riktning samt varit till stor hjälp i framställningen av denna uppsats.

Alnarp, 2022-03-11

Izabelle Borg Nilsson

Madeleine Funck

Abstract

Title: Urban farming- *To what degree can Malmö compensate for destroying arable land*

Seminar date: 2022-03-xx

Course: EX0845: Bachelor thesis in Landscape architecture,
Undergraduate Level, 15 Credits

Advisor: Love Silow

Authors: Izabelle Borg Nilsson, Madeleine Funck

Keywords: Urban farming, sustainability, urbanization, agriculture

Purpose: The purpose of this thesis is that through qualitative research contribute the reader with information about how and if cities can compensate for the arable land it uses for expanding and urbanization and if it can be done through urban farming. Furthermore, we intend to investigate if and what urban farming can offer a city.

Methodology: The thesis has a qualitative approach where the empirical findings have been collected through three semi-structured in-depth interviews.

Theoretical perspectives: The thesis is mainly based on theory from several research papers about self sustainable cities.

Conclusions: In this thesis after collecting information both through literature and interviews we have come to the conclusion that it is difficult for cities to compensate for the destruction of arable land. Urban farming cannot be compared to arable land, but brings many positive aspects to the city anyway. Cities can compensate the destruction of arable land to some degree in various ways, but only to a small extent. Urban farming can not in its current form produce enough to make a city self-sustained on vegetables but it can cover if one is optimistic around 20% of its consumption and it could have covered it fully if the cities made major investments and restructures. But after discussing it with city officials it seems to be an unlikely scenario since other areas of interest would be given priority.

Innehållsförteckning

1 Inledning	6
1.1 Bakgrund	6
1.2 Syfte	6
1.2.1 Frågeställningar	7
1.3 Disposition	7
1.4 Begränsningar	8
2 Metod	9
2.1 Förförståelse	9
2.2 Val av vetenskaplig utpunkt	9
2.3 Urval	9
2.4 Kvalitativa djupintervjuer	9
2.5 Trovärdighet, källkritik & informationshämtning	10
3 Litteraturstudier	12
3.1 Urbanisering i Sverige	12
3.1.1 Urbanisering Skåne	12
3.2 Stadsbruk	12
3.2.1 Stadsbruk i världen	13
3.2.2 Stadsbrukets historia i Sverige	13
3.3 Livsmedelsproduktion i Skåne	14
3.4 Odlingsmark i Skåne	15
3.4.1 Odlingsytor runt Malmö	15
3.5 Självförsörjande stad	16
3.6 Hur mycket kan man odla på en hektar?	17
3.7 Beräkning av självförsörjningsgrad i Malmö	18
4 Empiri	21
4.3 Intervju 1- Anders Larsson	21
4.4 Intervju 2 - Carlos Rojas Carvajal, Malmö stad	25
4.5 Intervju 3 - Alexander Harrysson, Lanthandeln	27
5 Slutsatser & Diskussion	30
6 Referenslista	34
Bilagor	

1 Inledning

I detta kapitel introduceras läsaren för de utmaningar som samhället står inför i nuläget men även inför framtiden när det kommer till urbanisering samt kommersiell odling. Arbetet ämnar att i detta kapitel skapa en stadig grund för läsaren samt få en bättre inblick i ämnet så att de lättare förstår vad uppsatsen ämnar att uppnå. I kapitlet presenteras även arbetets struktur samt de avgränsningar som kommer göras i samband med de frågeställningar som ska besvaras.

1.1 Bakgrund

I dagens samhälle sker urbanisering i en allt högre takt. Fler bosätter sig i städer och lämnar därmed landsbygden (SCB, 2015). Befolkningen ökar i en hög takt både i Sverige (SCB, 2022) och i resten av världen (SO-rummet, 2022). Ett medföljande problem är ett större behov av resurser. Tillgången till bostäder är under hårt tryck (Länsstyrelsen Skåne, 2018), och städerna tar upp allt större plats. Expandingen sker ut på närmaste tillgängliga jord, oavsett dess kvalitet. Som uppvuxna i Skåne har vi båda både sett och hört nyheterna och larmen om all åkermark som bebyggs. Som små fick vi lära oss i skolan om just Skånes bördiga jord, och om hur viktig den var. Nu under vår utbildning till landskapsarkitekter har vi återigen fått höra om den värdefulla åkerjorden i Skåne, och hur den bebyggs allt mer fastän sakkunniga vädjar om att den ska bevaras. Vi båda två är realister, vi har lärt oss under utbildningen hur komplext det är att planera och skapa nya stadsdelar som tillgodoser alla behov, och förstår att viss åkermark kommer bli bebyggd trots alla ansträngningar att bevara den. Detta ledde oss vidare till vad vi kan göra för att kompensera för den åkerjord som bebyggs. Behovet av mat kommer öka i takt med att befolkningen växer (Region Skåne, 2017), så hur kan vi behålla så mycket matproduktion som möjligt samtidigt som åkerjord bebyggs? När vi började undersöka detta kom vi i kontakt med konceptet stadsbruk. Stadsbruk innebär att odla kommersiellt i staden. Detta intresserade oss väldigt mycket då vi tyckte att det blir en kompromiss mellan bebyggelsen och åkerjorden. Åkerjorden bebyggs, men man kan ändå odla något på området. Vi blev nyfikna på vad stadsbruk faktiskt skulle kunna bidra med, och om det går att använda stadsbruk som en typ av kompensation när åkermarken tas över av staden.

1.2 Syfte

Uppsatsens syfte är att undersöka om det går att kompensera för det produktionsbortfall orsakat av urbaniseringens förstörelse av åkermark genom stadsbruk. Om så är fallet, till vilken grad går det att uppnå detta? Uppsatsen kommer även undersöka om det finns en möjlighet att en stad kan nå en viss grad av självförsörjning för den grönsakskonsumtion som staden har.

1.2.1 Frågeställningar

De frågeställningar vi kommer undersöka är:

- Går det att kompensera för exploateringen av jordbruksmark med stadsbruk?

- I vilken grad kan Malmö bli självförsörjande genom stadsbruk?
- Kan stadsodling tillföra staden något mer än enbart mat?

Vi har valt att fokusera på Malmö för att besvara våra frågeställningar.

1.3 Disposition

Studien är strukturerad utifrån den traditionella utformningen av en vetenskaplig uppsats och omfattar fem kapitel där vart och ett av dem fördjupar sig i uppsatsämnet. Inför varje nytt kapitel finns en kort sammanfattning av vad det innehåller. En kortare version av dessa finns nedan för att skapa en förståelse av studiens struktur.

Figur 1. Dispositionsmall (egen figur)

Metod: Metodkapitlet presenterar studiens tillvägagångssätt för att besvara frågeställningarna och syfte. I kapitlet förklaras och förtydligas även de val av källor som använts samt hur författarna gått tillväga för att uppnå en viss nivå av trovärdighet.

Litteraturstudier: Kapitlet presenterar de olika källorna som använts i studien för att lägga en stadig grund samt tillhandahålla relevant information som används när författarna ska besvara sitt syfte samt sina frågeställningar.

Empiri: Detta kapitel består av studiens empiriska material. Här finns även en redogörelse för de väsentliga delar av kvalitativa intervjuer som gjorts.

Slutsatser och Diskussion: Detta kapitel består av en analys samt diskussion där det empiriska materialet kommer att relateras till den information som finns att tillgå i litteraturstudien.

1.4 Avgränsning

Vi kommer titta på i vilken mån stadsbruk kan kompensera för den odlingsmark som “förstörs” vid expansion av städer. Vad som definieras som en självförsörjande stad kan vara väldigt brett och diffust. Det finns ett flertal olika perspektiv att beakta, dock kommer detta arbete att fokusera på det ur ett grönsakskonsumtions-perspektiv.

Det finns många aspekter som åkermark tillför som kan undersökas när man pratar om att kompensera den. Vi kommer endast undersöka kompensationsmöjligheter för den odling som sker på åkermarken, alltså om odlingsavkastningen från exploaterad åkermark kan motsvaras av stadsbruk.

Djurhållning, takväxthus och restvärme är intressanta och relevanta aspekter som kan inkluderas när en stads självförsörjning diskuteras. I detta arbete fokuserar vi på om och hur Malmö stad kan kompensera den åkermark som förstörs vid expansionen av staden. Anledningen att de andra aspekterna inte tas upp är helt enkelt på grund av att arbetet hade blivit för omfattande och det hade inte funnits tid till att undersöka dem på djupet. Likvärt är det även värt att nämna att studien på grund av författarnas låga förförståelse inte kommer gå in på djupet angående kompensationsmetoder för en expanderande stad samt om diverse metoder och möjligheter att minimera expansion genom förtätning. Ämnet är komplext och bör enligt författarna studeras vidare, vi hade gärna sett en mer omfattande samt djupgående studie angående detta ämne.

2 Metod

Studiens tillvägagångssätt för att besvara frågeställningar och syfte behandlas i detta kapitel. Läsaren får en redogörelse över författarnas förförståelse och valet av analysmetod. I kapitlet förklaras och förtydligas även de val av källor som använts samt ett resonemang som stödjer studiens trovärdighet.

2.1 Förförståelse

Förförståelse till stadsbruk, urbanisering och odlingsmark har skilt sig åt till en viss grad då författarna har haft olika erfarenheter och att definitionerna i dagens samhälle kan vara diffusa och flytande. Författarnas kunskaper vid starten av arbetet har varit ytliga. Dock har det funnits gemensam utgångspunkt tack vare den delade utbildningen där detta ämnet berörts lätt. Tack vare den låga förförståelsen har författarna förhållit sig objektiva under denna studie, vilket hoppas kunna vara en tillgång samt förhindra att förutfattade meningar kan komma att vinkla den information som samlas in samt de slutsatser som dras.

2.2 Val av vetenskaplig utgångspunkt

Studien är uppbyggd utifrån en kvalitativ metod då det gör att frågeställningarna kan besvaras på bästa möjliga sätt, samtidigt som uppsatsens syfte uppfylls. Kvalitativ metod möjliggör insamling av den specifika och djupgående information som krävs för att nå djupare kännedom, vilket kan göras genom att ta del av respondenternas resonemang och tankegångar (Platin, 2012). Respondenterna i denna studie är: Anders Larsson (forskare SLU), Carlos Rojas Carvajal (Malmö stad) och Alexander Harrysson (Malmö Lanthandeln).

2.3 Urval

I linje med frågeställningarna har ett målinriktat urval med inslag av nätverksurval använts. För att besvara frågeställningarna med relevant empiriskt material krävs ett urval av respondenter med efterfrågad kunskap (Bryman & Bell, 2017). I och med den relativt korta tidsramen för genomförandet av denna studie har majoriteten av samtalen gjorts via videosamtal, vilket lett till en mer tidseffektiv insamling samt underlättade transkriberingen av data. Tack vare vår handledare Love fick vi snabbt tillgång till det tilltänkta urvalet av respondenter och därmed kan processen liknas till en viss grad med nätverksurval (Bryman & Bell, 2017).

Av de respondenter som valts ut har alla en koppling till det ämnesområde som undersöks. De är alla individer som har varit aktiva/ är aktiva inom antingen stadsplanering, stadsbruk eller odlingsmarkens egenskaper (vissa har djup kunskap i samtliga områden). Genom att titta på stadsbruk utifrån ett flertal olika aktörers perspektiv anser författarna kunna få en bättre helhetsbild.

2.4 Kvalitativa djupintervjuer

Primärdatan i denna studie består av tre semistrukturerade djupintervjuer där frågorna varierar beroende på vilka som lämpar sig bäst utefter vilken respondent som intervjuas, därav har den en låg standardisering. Genom att använda sig av en semistrukturerad intervju får man en mer öppen kvalitativ intervju som ämnas bli

mer av ett samtal/intervju. Respondenten får då mer frihet att utforma svaren vilket är önskvärt. Studien ämnar att genom djupintervjuer undvika att styra samtalet genom restriktiva frågor till ett "förutbestämt" svar, och istället skapa en intervju som är mer undersökande (Patel, 2012).

Att använda sig av en kvalitativ intervju ansågs av författarna som den lämpligaste metoden då det krävs mer detaljerade och djupgående svar för att kunna besvara frågeställningarna. Denna struktur bidrog till en flexibilitet för både författarna och respondenterna. Det gav även en möjlighet att ställa följdfrågor och styra intervjun mot de punkter som var särskilt intressanta för studiens frågeställningar.

2.5 Trovärdighet, källkritik och informationshämtning

Vid skapandet av en vetenskaplig studie bör en av de högsta prioriteringarna vara att uppnå trovärdighet. Om studien misslyckas med att uppnå detta leder det till att helhetsvärdet av studien sänks. Därav har denna studie, för att säkerhetsställa trovärdigheten, utgått från Lincoln och Gubas grundläggande kriterier; trovärdighet och äkthet (Bryman & Bell, 2017). Dessa kriterier består utav fyra delkriterier: tillförlitlighet, överförbarhet, pålitlighet och konfirmering. Författarna intervjuade samtliga respondenter. Intervjuerna spelades in för att säkerhetsställa att ingen information gick förlorad. Respondenterna presenteras i varsitt case där relevant information från intervjun presenteras.

Vid insamlandet av empirin (intervjuer och sekundärdata) har hög kvalitet samt trovärdighet eftersträfvats. Intervjufrågorna (se bilaga 1) har tagits fram för att frågorna ska generera öppna och mer djupgående svar, som sedan leder till mer spontana följdfrågor. För att öka tillförlitligheten i den primärdata som insamlats har samtliga intervjuer spelats in (Bryman & Bell, 2017). Alla respondenter blev tillfrågade samt accepterade att intervjuerna spelades in. De förstod även att materialet endast skulle användas i samband med studien.

Under skrivandet har en stor mängd information insamlats, bearbetats, analyserats och tolkats. Valet av sekundära källor varierar beroende på vilken information som krävs, dock utgörs de till största delen av vetenskapliga artiklar.

För att få fram relevanta, passande samt tillförlitliga källor har författarna använt sig av SLUs sökmotor, Google samt Google Scholar. Begränsandet av sökord kan ha kommit att begränsa urvalet av artiklar, dock har det lett till mer specifik och relevant information. Den litteratur som använts i studien har tillhandahållits av biblioteket på Sveriges Lantbruksuniversitet.

Primärdatan som används inhämtas från de tre semistrukturerade djupintervjuerna som genomförts. Djupintervjuerna har varit en tidskrävande process vilket tillsammans med den korta tidsramen för studien kan ha påverkat resultatet. Vid insamlandet av primärdata är det värt att beakta intervjuareffekten (Lundahl & Skärvad, 2016). Denna effekt innebär att som intervjuare finns det en möjlighet att

omedvetet eller genom oaktsamhet vid formuleringar under intervjun bidra till att respondenterna svarar efter vad de tror att den som intervjuar vill höra. Respondenterna kan även ha förskönat eller underhållit delar av sanningen av olika anledningar. Denna aspekt är något som författarna varit uppmärksamma om då vissa av respondenterna kan ha en outtalad agenda.

3 Litteraturstudier

I detta kapitel presenteras diverse information samlad från vetenskapliga artiklar och svenska myndigheter som anses vara relevanta för att kunna besvara studiens syfte och frågeställningar.

3.1 Urbanisering i Sverige

Hela 90 % av Sveriges befolkning var bosatta på landsbygden för 200 år sedan. I dagsläget är det enbart 15 % av befolkningen som bor på landsbygden, resterande 85 % bor i tätorter. Denna utveckling kallas för urbanisering, det vill säga att folk omlokaliseras sig från landet till staden (SCB, 2015,2). Detta är ett fenomen som sker över hela världen och sedan 2008 lever över hälften av världens befolkning i urbana områden (tätorter). Anledningen till att fler bor i urbana områden är till stor del att ekonomisk tillväxt är kopplad till städerna. Enligt världsbanken är det mer än 80 % av BNP som har sitt ursprung i urbana regioner. Många av de yrkesverksamma bor i större stadsregioner medan det finns en äldre demografi ute på landsbygden. De yngre flyttar in till staden då det finns ett större utbud av arbete, mångfald och kultur. Detta kan vara en av anledningarna till att färre och färre söker sig till lantbrukare-yrket, och att det inte upplevs lika lönsamt som andra yrken (Boverket, 2012; Andersson, 2017).

3.1.1 Urbanisering i Skåne

I dagsläget bor det ca 1,4 miljoner människor i Skåne, varav 77% av dem bor i orter med 3000 invånare eller fler och resterande 23% bor ute på landsbygden (Region Skåne, 2017). Det bor ungefär 103 invånare per kvadratkilometer i Skåne (Länsstyrelsen, 2022). Enligt en undersökning där man tittade på befolkningstillväxt i samtliga kommuner i Skåne under perioden 2009-2014 konstaterades det att många har störst tillväxt i städerna (SCB, 2015). De växande städerna brukar medföra en ekonomisk tillväxt, men medför även större påfrestningar på olika ekosystem (Region Skåne, 2017; SCB, 2015).

Skåne skiljer sig från resten av Sverige genom sina många tätorter med fler än 3000 invånare som ligger relativt nära varandra. Detta har lett till att Skåne inte bara kan delas in i stad och landsbygd som i resten av Sverige. Tillväxtverket har lagt till ännu en kategori för att kunna dela in Skåne i zoner; Stadsnära landsbygd. De zoner Skåne delas in i är;

- Stad (3000 invånare eller fler)
- Stadsnära landsbygd (max 15 min med bil ifrån en stad)
- Landsbygd (15-45 min med bil ifrån en stad)
- Glesbygd (mer än 45 min ifrån en stad) (Region Skåne, 2017)

3.2 Stadsbruk

Enkelt uttryckt är stadsbruk när man odlar eller producerar mat i en stad. Detta förväxlas ofta med kommunal trädgårdsskötsel och självhushållsjordbruk. Det som skiljer stadsbruk från de andra är att stadsbruk förutsätter någon form av handelsintiativ, det vill säga odling av produkter som säljs istället för personlig konsumtion (Ekman, 2018).

Stadsbruk har blivit ett sätt att öka tillgången till lokalt odlad mat och kan användas som ett sätt att återintroducera allmänheten till var maten kommer ifrån, vad som växer regionalt, säsongsmässigt och så vidare. Även om stadsbruk inte skulle producera önskvärda volymer livsmedel så finns det ett flertal andra anledningar som gör det värt att utveckla odling i staden, såsom ekonomiska, sociala och miljömässiga aspekter. Odlingen kan bidra till en ökad livskvalitet, skapa nya jobb, gröna mötesplatser och ge möjlighet till social integration. Viktiga lärdomar kan fås som kan leda till att individen gör bättre val vid livsmedelskonsumtion (Ekman, 2018; SLU, 2016).

3.2.1 Stadsbruk i världen

Stadsbruk förekommer ofta i utvecklingsländer men börjar även bli allt vanligare i "västvärlden" (Lee-Smith, 2006). Även om vissa av informationskällorna är lite äldre, visar de ändå på att i många olika delar av världen har strävan att för städer uppnå någon grad av självförsörjning av livsmedel funnits. Ta Dar es Salaam som ett exempel, deras stadsodling producerar 90% av grönsakerna som konsumeras i staden samt 60% av mjölkkonsumtionen (Lee-Smith, 2006). Andra städer i världen som har uppnått liknande resultat är Shanghai, där 70% av all grönsakskonsumtion produceras inom en 10 km radie från försäljningsplatsen. I Beijing har de uppnått en siffra på 85%. Dessa exempel visar på att en stad kan uppnå en hög självförsörjningsgrad inom specifika livsmedelskategorier (Lee-Smith, 2006).

3.2.2 Stadsbrukets historia i Sverige

Stadsbruk är inget nytt, utan har funnits länge. De allra första städerna uppstod i områden med bra förutsättningar för att bruka jorden då det var en förutsättning för att kunna försörja alla i staden (Rasmusson, Andersson, Nilsson (red), 2016). Sent 1600-tal och under större delen av 1700-talet fick städer land donerat från den svenska kronan för att hjälpa till att försörja och expandera små och nyanlagda städer (Björklund, 2010). Mellan medeltiden och 1800-talet i Sverige hade man stadsjordar. Det var stora landområden som fanns i närheten av centrum i staden och odlades på. Det fanns även lite finare jordar där det rikare skiktet av samhället odlade sin mat. De markerna låg däremot utanför staden.

Under 1800-talet och början av 1900-talet bildades det rörelser för att förbättra den industrialiserade staden som var både smutsig och ohälsosam (Rasmusson, Andersson, Nilsson, 2016) tack vare all rök och smuts från fabrikerna och brist på grönytor. Staden var även mycket trång och sjukdomar spreds lätt. Exempel på rörelser som bildades är egna hem och skolträdgårdar (Rasmusson, Andersson, Nilsson, 2016). Runt 1895 uppstod kolonilotter i Skåne. Kolonilotterna blev särskilt viktiga under de båda världskrigen och användes då främst för att odla grödor att äta. På 1930-talet kom funktionalismen och då ansågs kolonilotterna bara vara slöseri med plats (Bergqvist, 2003, 113-116). Enligt funktionalismen skulle det som byggdes ha en funktion och den skulle inte dekoreras med onödiga saker. Funktionalismen hade även en social ambition som innebar att alla skulle

kunna bli inkluderade. Till exempel gjordes vardagsrummen större i funktionalistiska hus då dessa var den sociala samlingsplatsen i huset (Stockholms läns museum). Då ansågs det att kolonilotter med fördel kunde bytas ut till gemensamma grönytor som kunde brukas av alla istället för enstaka ytor som kunde nyttjas av några få. Kolonierna fick dock ett uppsving under 1960-talet (Bergqvist, 2003, 113-116).

Under slutet av 1980-talet och början av 1990-talet väcktes ett intresse för hälsosammare livsstilar. Man protesterade mot massproduktionen som tagit över samhället och för att motverka den föddes stadsbruk som en sorts protest (Rasmusson, Andersson, Nilsson, 2016).

3.3 Livsmedelsproduktion i Skåne

Region Skåne (2017) hänvisar till FN som år 2050 uppskattar att det kommer krävas en fördubbling av den nuvarande livsmedelsproduktionen för att kunna föda hela jordens befolkning. Vidare beskrivs även att de svenska jordbruksskördarna förväntas öka med ca 10% till år 2050 på grund av klimatförändringar (Region Skåne, 2017). Det kan antas att det kommer bli särskilt gynnsamt i Skåne eftersom det ligger i sydliga Sverige. Förutsättningarna för livsmedelsproduktion i Skåne är mycket goda, och produktionsvärdet är mycket högt på de skånska åkrarna. Skåne som livsmedelsproducent är viktig för hela landet, och står för ungefär en fjärdedel av Sveriges totala produktionsvärde inom primärproduktion. Exempelvis odlas cirka 90% av de svenska sockerbetorna, och lite mer än en tredjedel av all potatis nere i Skåne (Region Skåne, 2017)

En nulägesanalys har gjorts av Region Skåne (2017) av hur det för tillfället ser ut för det skånska jordbruket och dess utveckling. Deras analys pekar på att Skåne har goda förutsättningar. Man har gott om bland annat råvaror, företag och utbildning, men trots detta utvecklas Skåne sämre än övriga Sverige inom både förädlingsledet och primärproduktionen. Produktiviteten har bevisligen minskat både i Skåne och resten av Sverige. Sedan 1995 har produktionen minskat med ungefär 50%. Dessa siffror gör Sverige sårbara om det skulle bli kris eller om landet skulle bli avskärmat från omvärlden, då cirka 50% av våra livsmedel idag importeras (Region Skåne, 2017). Region Skåne (2017) räknar upp några utmaningar som livsmedelsbranschen står inför, och där räknas ökande urbanisering upp som en av dem. Utifrån de siffror som Region Skåne (2017) kommit fram till i sin rapport pekar det tydligt mot att jordbruksmarken är mycket värdefull, och att vi till och med bör utöka livsmedelsproduktionen som sker på den.

Region Skåne (2017) hänvisar till Riksdagens beslut år 2017 att anta en nationell livsmedelsstrategi, där ett av de övergripande målen är att den totala produktionen av livsmedel ökar. Det nämns även i en strategi för att nå dessa mål att graden av självförsörjning ska öka och att regionala förutsättningar ska tas tillvara och utnyttjas (Region Skåne, 2017).

Det finns en utarbetad livsmedelsstrategi i Skåne som sammanfattas som ”Smart mat för hälsa och hållbarhet 2030.” (Region Skåne, 2017). I det bedöms smarta hållbara städer krävas (Region Skåne, 2017), vilket skulle kunna ge utrymme för fler stadsbruk. Skåne har skrivit en Internationell Innovationsstrategi för länet för att motverka de sjunkande produktionssiffrorna. I den nämns att nya småföretag, så kallade Start-ups, och mindre företag har en central roll i strategin (Region Skåne, 2017). Under den kategorin kan säkerligen stadsbruk passa in och bidra.

3.4 Odlingsmark i Skåne

Den totala åkermarken i Skåne 2015 var ca 443 000 hektar och den totala betesmarken uppgick till ca 55 873 hektar. Som det går att se i tabell I syns det att betesmarkens areal har fluktuerat under 60 års tid, medan det stadigt kan ses en minskning av åkermark. Detta kan bero på olika anledningar, såsom: urbanisering, minskning av jordbrukare (SCB, 2015) eller att åkrar helt enkelt låtits växa igen eftersom de inte används (Jordbruksverket, 2021). Data visar på att det skett en minskning av åkermark med hela 21% för hela Skåne under denna period (SCB, 2015). Enligt en rapport från Jordbruksverket år 2021 har den största exploateringen av jordbruksmark i hela Sverige skett just i Skåne.

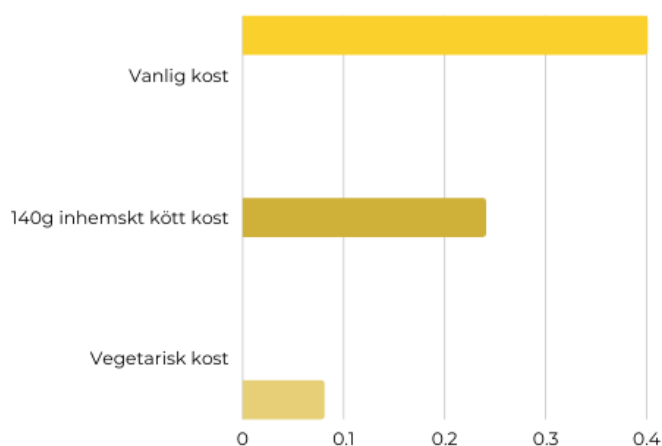
Skåne	1951	1981	1990	1995	2000	2005	2010	2015
Åkermark	558 284	491 990	481 607	470 548	464 660	457 318	448 804	442 767
Betesmark	73 050	53 526	50 993	55 568	56 424	60 359	57 208	55 873

Tabell I: Förändring i jordbruksmark mellan 1951-2015 (SCB, 2015)

Skåne är den enda platsen i Sverige som har åkerjord vars bördighet klassas som 8-10, vilket är bland de bästa jordarna som finns i världen (Eriksson, 2021). Den höga bördigheten beror på ett antal faktorer såsom att baltiska isströmmarna förde med sig finkornig, närings- och kalkrik jord (Skåne låg under vatten när inlandsisen drog sig undan)(Länsstyrelsen, 2022). Det är värt att poängtera att det är västra och södra delen av Skåne som besitter den bördiga åkermarken, och att det är i just de områdena som majoriteten av Skånes befolkning är bosatt. Länets största städer är belägna där, och när man väl byggt på åkermark förstörs de bördiga egenskaperna och kan inte återställas (Alwmark, 2020).

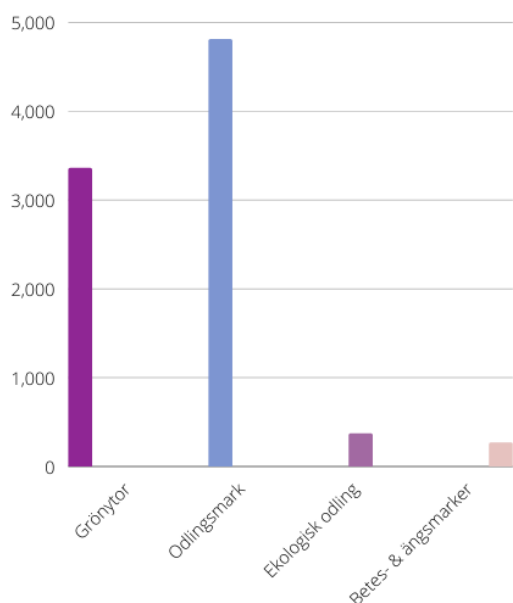
3.4.1 Odlingsytor runt Malmö

I nuläget behövs det ca 4 000 m² (0,4 hektar) mark för att tillgodose matkonsumtionen av en individ i Sverige. Om konsumtionen av kött begränsas till enbart den inhemska produktionen (140 g kött per dag/ person) så hade det areala behovet minskat till ca 2400 m² (0,24 hektar) per person. Om man övergått till en helt vegetarisk kost behövs det endast 800 m² (0,08 hektar) per person, vilket går att se i figur II (Rasmusson, Andersson, Nilsson, 2016). Hela 32,2 % av Malmöbornas måltider är vegetariska, och 57 % av hela Sveriges befolkning har minst en vegetarisk dag i veckan (Manometern, 2018; Food&Friends, 2019).

Figur II, Hur mycket hektar mark som behövs 1 en persons matkonsumtion på 1 år beroende på kost (egen figur)

I Malmö bor det 349 304 människor i staden (SCB, 2021). Det betyder att enbart Malmö stad kräver ca 140 000 hektar för att kunna försörja sig. För att kunna tillgodose stadens matbehov hade Skåne behövt använda sig av ca 32 % av sin nuvarande åkermark. Malmös totala areal för grönytor var 2015 hela 3352 hektar, nuvarande odlingsmark är 4801 hektar, 361 hektar för ekologisk odling och 257 hektar för betes och ängsmark (Miljöbarometern, 2015).

Figur III, Malmö stads ytor för potentiell odling

3.5 Självförsörjande stad

En självförsörjande stad är precis som namnet säger ett samhälle som kan underhålla sig själv utan extern hjälp. Inom definitionen av vad en självförsörjande stad är ingår en strävan av staden att förbättra sin miljöpåverkan vilket kan ske genom olika medel såsom att utöka grönområden, ha solcellsdrivna

byggnader, takträdgårdar, stadsodlingar och att fler går och cyklar än använder bilen. Självförsörjande städer strävar efter att skapa ett grönare urbant ekosystem och ha en bättre miljövård (Heinberg, 2010; Cohen, 2018).

Något som kan bli problematiskt är att ordet används i en bred omfattning och allmänt för att bara referera till metoder som bedöms vara marginellt mer miljövänliga än andra. Faktum är att ordet hållbart används oftast så pass slarvigt att det lett till att det rekommenderas att användningen överges. Fastän ordet överanvänds minskas inte dess avgörande betydelse. Dock är det viktigt att specificera ur vilket perspektiv man talar om självförsörjning (Heinberg, 2010).

3.6 Hur mycket kan man odla på en hektar?

I nedanstående tabeller finns information om hur stor avkastning olika grödor ger och hur stor yta varje gröda kräver. Notera dock att detta är en generell modell och har därmed inte tagit i beaktning den kvalitet som jorden i Malmö besitter. Det finns dessutom ett flertal olika faktorer som kan komma att påverka avkastningen. Den yta som använts vid beräkningen är den existerande ytan som idag används eller som omedelbart kan användas för odling utan förbearbetning av jorden. Ytan hade kunnat utökas markant om omvandling av potentiell odlingsmark utförts. Om den odlingsmark som Malmö idag äger enbart hade använts till grönsaksodling hade Malmö utan större problem kunnat bli självförsörjande på grönsaker (Ivarsson, 2016).

<i>Grönsak</i>	<i>Mängd (kg)</i>	<i>Yta (kvm)</i>	<i>Avkastning (kg) per kvm</i>
Märgärtor	20	51	0,57
Broccoli	25	50	0,5
Morötter	78	23	3,39
Lök	45	13	3,46
Purjolök	15	9	1,67
Rödbeta	10	5	2
Palsternacka	15	6	2,5
Spenat	20	23	0,87
Vitkål	45	13	3,46
Brytbönor	15	19	0,79
Blomkål	15	17	0,88
Kålrötter	19	8	2,38

Rotselleri	10	7	1,43
<i>Genomsnittlig avkastning per kvm</i>			1,84

Tabell I, Avsätt så här mycket av odlingsytan till varje grönsak (Linde, 2018)

Ekvationer för beräkning av Malmö stads självförsörjelsegrad

<i>Odlingsmark i staden (kvm)</i>	<i>Antal människor</i>	<i>Grönsaker nuvarande konsumtion</i>	<i>Rekommenderad konsumtion</i>
250 000	349 204	53,8 (kg)	82,2 (kg)

Genomsnittlig avkastning av grönsaker per kvm: 1,84 kg

Avkastning (ton) per existerande yta: $250\,000 \cdot 1,84 = 4592\text{ ton}$

Självförsörjelsegrad utifrån nuvarande grönsakskonsumtion

Antal människor vars grönsakskonsumtion blir mött:

$4592\text{ (ton)} / 53,8\text{ (kg)} = 85\,411\text{ alt }24\%$

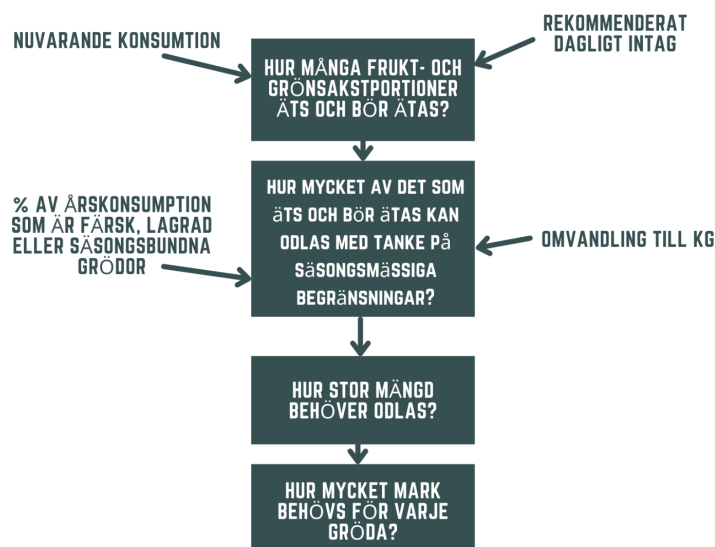
Självförsörjelsegrad utifrån rekommenderad grönsakskonsumtion

Antal människor vars grönsakskonsumtion blir mött:

$4592\text{ (ton)} / 82,2\text{ (kg)} = 55\,902\text{ alt }16\%$

3.7 Beräkning av självförsörjningsgrad i Malmö

I detta arbete baseras beräkningen av Malmös självförsörjningsgrad på en studie som undersöker Detroit's möjligheter till att tillgodose sin befolknings grönsaks- och fruktkonsumtion. K. Colasanti och M. Hamm undersökte dessa möjligheter genom att använda sig av beräkningar som tar hänsyn till olika aspekter (Colasanti, Hamm 2010). Deras tillvägagångssätt kommer användas i detta arbete vid framtagande av Malmös potential till att tillgodose sin befolknings grönsakskonsumtion.

Figur IV: översikt över processen för att fastställa behovet av frukt- och grönsaksarealer (Colasanti, Hamm. 2010)

För att fastställa Malmös produktionspotential på offentlig mark och mark som just nu ej nyttjas i förhållande till invånarnas nuvarande och rekommenderade konsumtionsnivåer samlas och sammanställs sekundär data så att det går att uppskatta;

- Grönsakskonsumtion
- Kvantitet och areal av Malmös offentligt ägda ytor samt areal som krävs för att maximera lokal livsmedelsförsörjning baserad på grönsakskonsumtion.

Genom denna teori framgår det hur mycket utbud av areal som skulle kunna odlas för att leverera en del av den lokala konsumtionen.

Figur IV visar en översikt över den process samt olika faktorer teorin går igenom för att ta fram resultat angående vilken mängd yta samt i vilken mån en stad kan uppnå självförsörjning inom grönsaks- och fruktodling.

Den genomsnittliga svensken konsumerar enligt en undersökning gjord 2019 i genomsnitt 357 g frukt och grönsaker per dag (174 g frukt och 183 g grönsaker), medan barn får i sig 340 g frukt och grönsaker (190 g frukt och 150 g grönsaker). De rekommenderade nivåerna ligger på 500 g för vuxna och 400g för barn upp till 10 år (Kostministeriet, FOG 2019).

För att beräkna Malmöbornas grönsakskonsumtion görs två uträkningar. En beräkning görs baserat på den nuvarande genomsnittliga konsumtionen, och en baserat på den rekommenderade konsumtionen. För att förtydliga så multipliceras befolkningsantal med genomsnittlig konsumtionsdata. Alltså beräknas självförsörjningsgraden både utifrån nuvarande och den rekommenderade konsumtionen.

Vi vet sen tidigare avsnitt att Malmö's nuvarande befolkning ligger på 349 304 (SCB, 2021). Enligt en undersökning gjord av Jordbruksverket konsumerar svenskar i genomsnitt 53,8 kg färska grönsaker per person och år (Jordbruksverket, 2018). Det är värt att notera att dessa siffror endast gäller grönsaker för direktkonsumtion.

4 Empiri

Sammanställning av den information som samlats ihop i form av intervjuer.

4.1 Intervju 1- Anders Larsson

Anders Larsson (Dr) arbetar som forskare och lärare vid Institutionen för landskapsarkitektur, SLU Alnarp. Hans huvudsakliga intresseområde ligger inom övergripande planerings- och planeringsprocesser, särskilt när det gäller sammankopplingen mellan landsbygd och stadslandskap. För närvarande är förvaltning av produktiv jordbruksmark och alternativ till stadsutbredning ett centralt ämne i hans forskning. Anders är medlem i olika svenska organisationer, som till exempel Jord- och skogsbruksakademien (KSLA), organisationen Den goda jorden (arbetar för att bevara jordbruksmark) och har även samarbetsprojekt med Jordbruksverket. Internationellt samarbete som Anders deltar i är bland annat att han är medlem i Executive Committee för ECLAS (European Council of Landscape Architect Schools) (SLU, 2022).

Skånes väst- och sydliga odlingsmarker har 10 gånger högre avkastning än produktionsgenomsnittet på världsmarknaden. Det vill säga att en hektar av Skånes odlingsjord där den är som bäst producerar motsvarande vad 10 hektar på världsmarknaden producerar. Om man utvinner 10-15 ton spannmål per hektar i Skåne kan man jämföra det med USA där samma yta ger fyra ton och i världsgenomsnitt får man bara ett ton, fastän samma areal används. Detta gör det svårt att kompensera för jordbruksmarken runt Malmö, som ligger just i sydvästliga Skåne. Bebygger man marken runt Malmö krävs det att yta skapas någon annanstans för att inte den totala matproduktionen i världen ska minska. Denna yta skapas bland annat genom att bränna ner regnskog i Amazonas.

Enligt Anders är det svårt att ta reda på om det går att kompensera för den åkermark runt Malmö som försvinner vid stadens expansion då det finns många aspekter att ta hänsyn till. Det går inte att jämföra stadsbruk med den odling som bedrivs på åkermark då det är helt olika grödor som odlas. I staden odlas mest grönsaker medan det odlas spannmål på marken runt Malmö. Spannmålsodling kräver mycket större yta än grönsaksodling. Detta gör att det inte är möjligt att odla spannmål med hjälp av stadsbruk. Därför kan man inte kompensera för den spannmålsodling som sker utanför Malmö med stadsbrukets grönsaksproduktion.

Anledningen till att det är spannmål som odlas runt Malmö är för att de är ettåriga grödor. Malmö stad ger inte längre kontrakt till jordbrukarna än ett år, vilket gör att odlarna inte vågar satsa på mer udda eller ekologiskt odlade grödor då de inte vet om de kommer få odla marken mer än ett år. Det är annars vanligt att det i

stadsnära jordbrukslandskap finns mycket mjölkproduktion, grönsaksodling och frukt. De spannmål som odlas runt Malmö är inte ekologiskt odlade då det tar cirka tre år att ställa om till en ekologisk odling, och det blir inte värt det när man bara har kontrakt på ett år i taget. Anledningen till att det bara ges ut ettårskontrakt är för att Malmö vill kunna expandera när de vill, och inte ha marken uppbunden i till exempel odling.

Anders menar att stadsbruken inte kan bidra med särskilt mycket i jämförelse produktionsmässigt, utan värdet finns snarare i den sociala delen; folk får extra inkomst, det är en deltidssyssla, det kan användas som arbetsträning, det är en mötesplats, man kan använda det i skolan för att lära sig och så vidare. För enskilda restauranger kan stadsbruk vara viktigt då de bidrar med närproducerad mat.

Det är inte enbart i Sverige som expansionen av städer sker på bekostnad av jordbruksmark. Resterande av nordvästra Europa har liknande kvaliteter på sina åkerjor­dar som Sverige, och även där försvinner de i hög takt. Det försvinner uppskattningsvis 250 hektar odlingsmark om dagen i Europa som helhet.

Anledningen till att det bebyggs och expanderas i såna höga volymer på åkermark trots att man är medveten om hur dyrbar den är beror helt enkelt på att Sverige är rikt och kan köpa mat från andra länder. Mycket av den odling som sker i Sverige idag exporteras till andra länder. Det finns alltså en möjlighet för Sverige om de hade velat att bli helt självförsörjande ur ett matperspektiv. Dock hade vi fått en väldigt ensidig kost. Dessvärre går det inte att uppnå dessa kvantiteter som vi får idag utan dieseldrivna fordon. Om oroligheter skulle bryta ut och Sveriges import stryps eller minskar hade det inte gått att upprätthålla den odlingsmetod som används idag. Här kan stadsbruk hjälpa till att förse befolkningen med föda till en viss grad då det är i mindre skala och oftast sköts med hjälp av mänsklig arbetskraft. En skördetröska idag kan på 10 minuter göra det som förr tog 200 arbetstimmar. Detta visar hur drastiskt avkastningen minskar om man inte kan använda maskiner.

Anders säger vidare att permanenta stadsbruk kan bidra med att låsa upp markanvändningen för denna funktion under en längre tid framöver och då minska risken för exploatering. Han tar upp London som ett exempel. Där anlade man ett "greenbelt" i form av parker som skulle kunna omvandlas till odlingsytor runt staden. När staden sedan expanderade tvingades den växa utanför detta

område. Sådana ”greenbelts” kan göra att staden alltid har tillgång till grönstruktur.

Ett annat exempel som Anders berättade om är staden Barcelona där man har utvecklat en jordbrukspark. Där skyddar man jordbruket i stadsnära zoner. Man har satt undan en stor dalgång där det är förbjudet att bygga och den har lika starkt skydd som en nationalpark har i Sverige. Där finner man allt ifrån koloniodling till storskalig odling. Syftet med detta är att Barcelona vill försörja staden med närodlade grödor.

Om man pratar om att kompensera för den yta som tas i besittning av staden så bör man tänka på att det finns olika sorters compensation. Anders nämner in-kind, out-of-kind, in-site och off-site. Ett exempel på in-kind och in-site är att om en våtmark förstörs vid ett bygge så ska man skapa en ny våtmark så nära och så lik den gamla våtmarken som möjligt. Vissa experter vill enligt Anders dock att man ska bygga de nya markerna större eftersom det tar avsevärt längre tid att uppnå samma egenskaper som den gamla våtmarken hade. Om man kompenserar med off-site så placerar man sin compensation långt ifrån den platsen som blev förstörd. Out-of-kind compensation är väldigt ovanligt och görs i princip inte. Den innebär att man bygger en annan sorts yta än den man förstörde. Den används då ytan som förstördes inte tillför särskilt mycket till den biologiska mångfalden eller om det finns många liknande ytor i området. Då bygger man istället en yta som det finns ett behov för, som gynnar den biologiska mångfalden eller ekosystemet.

För att kompensera jordbruksmarken som Malmö bebygger rekommenderar Anders out-of-kind compensation. Detta motiverar han med att det är svårt att konstruera en plats där en stor mängd spannmål kan utvinnas som compensation för den spannmål som försvinner vid expansion av staden. De aspekter som stadsbruk kan bidra med enligt Anders är gynnande av biologisk mångfald, socialt hållbarhetsperspektiv och sysselsättning för ekonomiskt svaga i samhället. Stadsbruk kan alltså bidra på många sätt via ett flertal faktorer som kan ge många plusvärden, även om den storskaliga odlingen inte kan kompenseras. Odlingsytor i staden kan bidra med mycket mer än vad de stora ”gräsyte-öknarna” i grönområden gör i dagsläget påpekar han också. Inom stadsbruk kan man bygga dammar som kan agera som uppsamlare av störtregn men även som bevattningsreserv vid torrare perioder samt att man gör ytterligare en yta som gynnar den biologiska mångfalden. Det finns massor av värden att diskutera när man talar om compensation.

Jordbruksavkastningen i Sverige är väldigt hög och man har lyckats att kompensera förlusten av åkermark genom att utvinna större volymer på samma yta än vad man gjorde förr. Det är ett extremt högteknologiskt jordbruk i Sverige (teknologiskt avancerade maskiner, och i framtiden även autonoma sådana, teknologi som berättar vilka delar som kräver näring, gödsel, och så vidare). Dock finns ett problem med kompakteringsskador. Fortsätter vi som vi gör idag med maskiner kan vi bara ha jordbruk i 50 år till sen har marken blivit så pass kompakt att grödornas rötter inte längre får utrymme att växa. Rötterna på grödorna kan då inte längre kan växa vertikalt utan växer horisontellt vilket gör dem oerhört känsliga för torka. Detta är något som man i stadsbruk kan undvika. En minskning av plöjning av jord och köra plöjningsfritt har visat sig vara mer lönsamt i längden. Plöjningsfria jordbruk har ett flertal positiva effekter såsom att etableringskostnader minskar, jorden får en högre mullhalt, får bättre erosionsskydd och en bättre skörd. Samtidigt minskas trycket på jorden och därmed även kompakteringen och jorden blir luftigare.

Ett stort problem för jordbruket i helhet i Sverige är att kunskapen om det inte är allmän. Enbart ett fåtal har förståelse för vad som krävs, hur situationen ser ut och konsekvenserna av att det minskar osv. Detta kan stadsbruk påverka genom att bidra med att ge utrymme i staden för småskaligt jordbruk. Priset på jordbruksmark, och mark i allmänhet, har stigit i en lavinartad takt och gör det svårt för småbönder eller gemene man att köpa marken och därmed går den oftast till stora företag. Stadsbruk möjliggör för småföretagande samtidigt som de kan lättare sprida kunskap om jordbruk.

Exempel på småskalig odling som kan generera mycket är odling i Moldavien. Där finns det många familjer som är självförsörjande genom odla yteffektivt på sina privata tomter som oftast inte är större än en svensk kolonilott. Många har lite smågrisar och höns, liksom en jordkällare där de lagrar mat över vintern. Detta går att göra då de vet hur de effektivt kan odla så mycket som möjligt på den yta de har. Anledningen att sådan odling inte är vanligt förekommande i Sverige beror på ett flertal aspekter såsom att vi vill ha vår fritid att kunna åka på semester, brist på kunskap, regler som förhindrar en att göra det i städer och samhällen då det anses som smutsigt och förstör den rena bilden av staden man vill ha.

4.2 Intervju 2 - Carlos Rojas Carvajal, Malmö stad

Carlos Rojas Carvajal har under 4 år jobbat som projektledare på miljöförvaltningen i Malmö stad och är för det mesta involverad i frågor som rör hållbar mat, skolmat, stadsbruk och jordbruksfrågor. Han är för tillfället en av tre inom miljöförvaltningen på Malmö kommun som fokuserar på just dessa frågor. Han har tidigare pluggat gastronomiprogrammet i Kristianstad och ägnat sig åt stadsbruk. Den miljöstrategiska avledningen på miljöförvaltningen som Carlos jobbar på jobbar i huvudsak i externfinansierade projekt med både interna och externa aktörer. I huvudsak ska de processleda, stödja och samordna Malmö stads strategiska och långsiktiga miljöarbete för en hållbar utveckling. Miljöförvaltningen jobbar även med deras reglemente; som berättar för dem vad de ska göra.

Carlos har via projekt skapat mötesplatser, varit på studiebesök och pratat en del med olika externa aktörer. De har nu börjat titta på jordbruksmark och de odlingslandskap som finns att tillgå för att ta reda på vilka möjligheter som finns. Det står i Malmö stads miljöprogram att de ska värna om deras odlingslandskap och bruka det på ett hållbart sätt. Detta är något som de enligt Carlos kommer jobba mer med och lägga ett större fokus på än vad de gjort tidigare. En annan fråga som Malmö även undersöker är möjligheten att skapa kolsänkor (något som binder koldioxid) i samband med jordbruk.

Enligt Carlos så finns det en vilja hos enskilda tjänstemän att möjliggöra för mer stadsbruk. Dock finns det många utmaningar på hur de ska gå tillväga och göra det på bästa sätt. Det finns även andra intressenter och andra mål som Malmö stad har som måste tas hänsyn till. Tittar man på stadsbruket idag så har en yta för stadsbruk avsatts, den befinner sig på Hyllie. Då denna yta inte är fullbelagd än finns det inga planer på att utöka stadsbrukets yta förrän den befintliga ytan fyllts. När Hyllie är fullbelagt kan nya ytor börja undersökas för stadsbruk. Carlos tittar på vilket sätt man kan utveckla den stadsnära, hållbara odlingen. Andra faktorer som staden värdesätter med stadsbruk är att skapa en starkare relation mellan människor och mat så en djupare förståelse kring matproduktion skapas. Genom stadsbruk vill Malmö kunna ge sin befolkning tillgång till mer närodlad hållbar mat.

Intresset för närodlad och hållbart producerad mat har ökat markant i Malmö, vilket även går att hitta på en politisk nivå då de partier som är verksamma i staden benämner, till viss del, i sina program en strävan att skapa fler möjligheter till stadsbruk och bevara den jordbruksmarken som finns i kommunen. Även om det pratas mer om stadsbruk är det svårt att se och bedöma hur och om detta

appliceras i verkligheten. Ett problem är att de ytor som kan användas till stadsbruk konkurrerar med Malmö stads mål att uppnå en befolkning på 500 000 invånare tills 2050. Till viss del kan man möta detta behovet genom att göra en del förtätning och använda sig av gamla industriområden. Trots detta finns det en risk att grönområden och odlingsmarker bebyggs för att uppnå detta mål. Dock är inriktningen i Malmö stads översiktsplan från 2018 att inte bygga på den värdefulla åkermarken utanför yttre ringvägen. Istället är planen att expandera innanför den.

Det stadsbruk som görs inom Malmö består av privata aktörer där produkterna inte säljs till den offentliga sektorn, utan till diverse aktörer inom den privata sektorn. Anledningen till att Malmö stad inte själva köper upp den mat som odlas i staden beror på att kommunen har en upphandling när det kommer till att förse till exempel skolor och äldreboenden med mat. Den upphandlingen är mellan större grossister och producenter då kommunen behöver köpa in större mängder av samma mat då de har en central menyplanering som gäller för alla grund- och gymnasieskolor samt enstaka förskolor. Detta betyder att det krävs tonvis av ett visst livsmedel, vilket är volymer som stadsbruket inte kan uppnå.

Däremot har den nuvarande upphandlingen för frukt och grönt i Malmö en viss flexibilitet som möjliggör att vid vissa specifika tillfällen kan enskilda skolor, vårdhem, och så vidare, få lov att köpa in varor från närproducerade producenter så länge det är i en mindre mängd. En ny frukt och grönt-upphandling är på gång att utformas där man jobbar mot att öppna upp för möjligheten att köpa mer från närliggande producenter som odlar på ett hållbart sätt. Inför utformandet av den nya upphandlingen så kommer Malmö stad titta på hur andra städer runt om i Europa går tillväga.

De arrendeavtal som Malmö stad just nu har för åkermarken i kommunen är för närvarande ettåriga eller säsongskontrakt (något enstaka femårskontrakt förekommer). Det finns för närvarande inga planer på att ändra om dem till fleråriga kontrakt då det finns flertal konflikter baserat på vad man i framtiden vill använda marken till. En annan faktor som spelar in vid beslutet av hur långa kontrakten ska vara är att om jordbrukarna får längre arrendeavtal får de besittningsskydd. Trots att staden har sagt att de inte vill bygga utanför yttre ringvägen vill staden fortfarande ha rådighet över jordbruksmarken för eventuella framtida exploateringar och vill då inte ha den uppbunden i långsiktiga kontrakt med jordbrukare. Detta gör det enligt Carlos svårt för jordbrukarna som nyttjar marken att satsa långsiktigt på ekologisk odling och på andra grödor än spannmål, oljeväxter och sockerbetar. Jordbrukarna tvingas i princip att fokusera på att

försöka få så stor avkastning som möjligt på grund av de korta kontrakten. Samtidigt erkänner Malmö stad att deras jordbruksmark är något som behöver värnas om och man bör skydda dess naturvärden. Dock är det nämnderna och politikerna som bestämmer vad marken ska användas till. Oftast prioriteras industrier och bostäder, då den expanderande staden behöver plats för sin växande befolkning.

Stadsbrukarna i Malmö är överlag positiva till möjligheten att bedriva stadsbruk. Dock finns det en hel del som önskar ha en större garanti och säkerhet på att de kan bruka marken en längre tid och att den inte kommer tas ifrån dem.

Vid frågan om man skulle kunna tänka sig att införa skyddade odlingsområden svarade Carlos att det inte är något som Malmö stad har tittat på i dagsläget vad han är medveten om. Dock har man i samband med Vinnova-projektet Stadsbruk kartlagt eventuella och potentiella odlingsområden runt om i Malmö som kan lämpa sig till just stadsbruk.

Om man vill börja med stadsbruk men känner sig osäker kan man få gå ett inkubatorsprogram på Botildenberg. Där får man lära sig bruka marken. Om man sedan vill fortsätta kan man vända sig till Fastighets- och gatukontoret för att arrendera en odlingsyta i Hyllie bland de andra stadsbrukarna. Har man redan förkunskap och vill arrendera mark direkt i Hyllie så går det att göra. Då tar man helt enkelt kontakt med Fastighets- och gatukontoret direkt.

4.3 Intervju 3 - Alexander Harrysson, Lanthandeln Malmö

Alexander Harrysson har en lång bakgrund inom livsmedel- och restaurangbranschen men började själv inte odla förrän efter 2014. Han har länge varit medveten om vikten av hög kvalite på livsmedelsprodukter och har ett oerhört stort intresse och passion för att hitta sätt att tillföra människor med mat som är odlad på ett hållbart sätt. Sin första odlingsmark fick han genom ett samarbetsprojekt mellan Malmö stad och företaget Xenofilia som höll på att starta stadsbruk. Deras projekt handlade om att få mer odlingsmarker för småskaliga odlare i staden och närliggande mark. Därefter genomgick de som ville ägna sig åt stadsbruk en upplärningsperiod där de fick lära sig allt möjligt om vad som krävs för att bruka mark. Numera arrenderar han en yta på 5000 kvm och driver Lanthandeln i Malmö där han säljer sina produkter.

Alexander säger att en utmaning för många som inte är vana att livnära sig på odling är att det är ett krävande yrke, speciellt när man inte har att tillgå samma teknik som större matproducenter har. Konstanta saker att göra och arbetet tar

aldrig slut. Den tiden på året där det finns rum för semester och vila är under januari och februari men även där tar odlingen upp en större mängd av tiden i form av planering inför den kommande säsongen.

Marken som stadsbrukarna i Malmö arrenderar har det högsta arrendepriiset i Sverige (50kr/kvm) på grund av att marken de odlar på är mycket eftertraktad. Anledningen till att arrendet för stadsbrukarna i Malmö är så högt är för att de har tillgång till el, vatten, stängsel och andra hjälpmedel som krävs för att kunna odla i staden. Priset är för högt om man ser på vad stadsbrukarna får i utbyte enligt Alexander. Stadsbrukare har vanligtvis ett kontrakt på 10 år för att bruka marken. Dock används mest mark som är svår att bebygga av någon anledning. Den mark som Alexander odlar på ligger ovanpå en stenåldersby. Hade Malmö börjat gräva i den marken för att bygga hade det blivit en arkeologisk utgrävning, vilket gör att staden inte vill röra marken då det skulle bli ett dyrt och långsamt projekt.

Det är svårt att få en större yta att odla på av Malmö stad. Alexander berättar om sin egen erfarenhet av att försöka få sin efterfrågade yta. Han var tvungen att leta upp gamla mail som bevisade att Malmö beviljat honom en utökning av sin dåvarande yta till 5000 kvm när han väl var redo för att expandera sin odling.

En utmaning för stadsbrukare är hur de ska sälja sina produkter. Alexander säger att han ser en viss trend med att fler efterfrågar närodlat mat och en ökad vilja till medvetenhet om var maten kommer ifrån. Dock upplever han ofta att Malmöborna inte förstår skillnaden mellan närodlat och importerad mat, och att han måste förklara de höga priser som stadsbrukets produkter har. En annan erfarenhet är att besökare av Lanthandeln även efter en förklaring om fördelarna med närproducerad mat inte värdesätter dessa livsmedel. Han säger också att han upplevt att många hellre tittar på priset än på kvaliteten på maten. Detta är något som fler stadsbrukare har upplevt ett problem med. Yrket stadsbrukare tas dock emot positivt av Malmöborna och anses vara spännande, trendigt och "cool".

Stadsbrukarna i Malmö är väldigt beroende av sina intäkter, och dessa beror på efterfrågan på närodlat mat. Under tuffare perioder med lägre efterfrågan hade stadsbrukarna önskat mer stöd från Malmö stad. Alexander upplever att stadsbrukarna i Malmö befinner sig i en svårare period just nu. Han tror att det beror på att fler Malmöbor går ut och äter och därmed lagar mat hemma i mindre utsträckning, och detta har i sin tur påverkat försäljningen av närodlat mat.

En av de största sakerna som Alexander upplever att han bidrar med till allmänheten genom sitt stadsbruk är att sprida kunskap och information. Han

säger att många stadsbrukare han känner tar emot både skol- och förskoleklasser i syfte att utbilda och öka kunskapen om närodlad mat. Han vill däremot inte göra det själv eftersom han upplever att de som varit i kontakt med honom bara velat komma ut en enstaka gång och titta, vilket han tycker är meningslöst eftersom det krävs större engagemang för att riktigt lära sig och förstå vikten av odling. Stadsbrukarna vill dessutom motivera Malmöborna till att ställa krav på de större jordbrukarna om vad som bör odlas. Till exempel att inte enbart odla en gröda på flera hundra hektar, eller minska odladet av spannmål, raps och sockerbetor. Detta anser Alexander är viktigt då det inte är realistiskt enligt honom att förvänta sig att stadsodling ska kunna tillgodose en stads konsumentbehov.

Det ostabila vädret är något som stadsodlare och större producenter nu de senaste åren fått problem med. Vädret kan komma att påverka deras avkastning oerhört, både positivt och negativt. På frågan om han tror att stadsbruk kan kompensera för åkermark säger han bestämt nej.

5 Slutsatser & Diskussion

Här dras slutsatser utifrån informationen vi insamlat, och slutsatserna diskuteras.

Frågeställningar som besvaras i studien:

- *Går det att kompensera för exploateringen av jordbruksmark med stadsbruk?*
- *I vilken grad kan Malmö bli självförsörjande genom stadsbruk?*
- *Kan stadsodling tillföra staden något mer än enbart mat?*

Utifrån det material som insamlats är det tydligt att det inte finns ett enkelt svar på frågeställningarna då problemet är mycket komplext. Det finns ett flertal aspekter som måste tas hänsyn till vid besvarandet av frågeställningarna, och inte ens då är det säkert att de kan besvaras på ett definitivt sätt. Dock ska vi försöka göra vårt bästa utifrån det material vi har att tillgå.

Går det att kompensera för byggandet som sker på jordbruksmark? Går det att rättfärdiga expansionen ut på marken, eller åtminstone minska skadan? Ett kort svar skulle vara; Till viss del.

Det finns många aspekter att ta hänsyn till när man pratar om att kompensera för åkermark. Jordbruk bidrar med mer än enbart storskalig matproduktion. Man kan även diskutera det ekonomiska i att odla med stadsbruk jämfört med att odla på åkermark. Det kostar till exempel mindre att ha alla grödor samlade på ett ställe så användandet av maskiner blir mer effektivt och därmed kostar mindre.

Åkermarken bidrar även med olika biotoper i landskapet och ekosystemtjänster. Dessa kan inte ersättas av stadsbruk då det är andra grödor som odlas i staden och därmed skapas inte samma miljöer. Jordbruket är även ett signum för Skåne med sina böljande fält. Denna upplevelse av naturen kan inte heller ersättas av stadsbruk då de befinner sig i staden och heller inte är i den kvantitet som åkermarken är.

I intervjun med Anders berättade han att det är oerhört sällsynt att en kommun faktiskt genomför åtgärder (in-kind, out-of-kind, in-site och off-site) som hade kunnat kompensera vissa av de egenskaper som försvinner när en stad tar ny mark i besittning. Alla de saker som jordbruket bidrar med förutom matproduktion gör att det blir en mycket komplex fråga att svara på. Vi kommer inte nämna dessa andra aspekter mycket mer då vi har valt att fokusera på matproduktionen.

Det går att till en viss grad inom vissa aspekter att kompensera för den åkermark som förstörs när Malmö stad expanderar. Dock går det inte att ersätta den avkastning som jordarna runt om Malmö ger då de är en av de bördigaste jordarna i världen. En viktig aspekt är också att det idag inte odlas grönsaker på

åkermarken utanför Malmö, utan spannmål. Detta gör att man inte riktigt kan jämföra stadsbruk med åkermark då de har helt olika syften som det ser ut nu. Spannmål kräver stor yta för att vara lönsam enligt Anders, och går därför inte att producera på ett effektivt sätt inom ramen för stadsbruksprojekt. Alexander säger även han att det inte går att kompensera för åkermarken med hjälp av stadsbruk.

Malmö stad kan i nuläget genom att ha stadsbruk och odlingar på alla ytor där det lämpar sig att ha det tillgodose 16-24 % av invånarnas grönsaksbehov. Om det hade skett större omstruktureringar och Malmö använt de åkrar som de äger i anslutning till staden enbart med syfte att göra staden självförsörjande när det kommer till grönsakskonsumtion hade de kunnat uppnå detta med råge. Dock kommer detta antagligen inte att ske. Alexanders erfarenhet av Malmös ovilja att ge honom mer mark fastän han var lovad den från början är talande. Även om Carlos säger att Malmö vill satsa mer på sina stadsbrukare syns detta inte än i handlingar, och ofta prioriteras bostadsbyggande och förtätning över odling. Detta kan komma att ändras med tanke på de mål som Carlos berättade att Malmö stad har i framtiden.

Stadsbruk kan som sagt inte kompensera för den storskaliga produktion på åkermarken som försvinner, men det kan bidra med många andra aspekter som gynnar staden. Alexander berättar att han vill informera och utbilda sina konsumenter med hjälp av sitt stadsbruk i förhoppning om att de sedan ska kunna påverka de större producenterna genom sina prioriteringar kring matkvalitet. I de texter som lästs om stadsbruk som varit kopplade till specifika projekt har ofta de sociala aspekterna haft ett stort fokus. Stadsbruk blir till sociala mötesplatser där olika människor som annars kanske inte skulle träffats får mötas. Initiativ kan tas inom stadsbruk att föra ihop olika sociala grupper som inte möts någon annanstans. Stadsbruk kan även användas för arbetsträning för sjukskrivna som har behov av det. De som har stadsbruk får en extra inkomst när de säljer det de producerar. Carlos har även uppgett att många har kunnat gå över till att ha sitt stadsbruk som huvudinkomst. Detta betyder att stadsbruk även kan skapa fler jobb. Dock ska man vara försiktig med att säga detta då det enligt Alexander inte är för alla, och att arbetet är tungt och inte innehåller någon egentlig ledighet.

En annan sak som stadsbruk är bra för är att sprida kunskap. Det har funnits samarbeten mellan stadsbruk och skolor där barnen på skolorna fått komma ut och hjälpa till med själva odlingen. Då lär sig barnen mer om var deras mat kommer ifrån. I många fall har skolan sedan köpt skörden som barnen hjälpt till att skapa, och sedan lagat det på skolan. Stadsbruk kan alltså bidra med många sociala aspekter som åkermarken inte gör. Därmed finns det ett värde i att behålla, och

eventuellt utöka, stadsbruken som finns idag. Dock kan det krävas större engagemang under längre tid för att man ska uppnå önskad effekt av besöken. Alexander sa under intervjun att många bara ville komma ut en enstaka gång och titta, vilket ökar medvetenheten om närodlad mat, men fortfarande inte ger någon långvarig djupare förståelse. Det är denna förståelse som krävs för att kunna börja förändra synen på närodlad mat på riktigt.

Utifrån den informationen vi har samlat in anser vi att man bör undvika att bygga på åkermark. Åkermarkerna minskar redan varje år enligt undersökningar, samtidigt som befolkningen ökar över hela världen. Vi har även nämnt att Anders berättat att en hektar av Skånes bördigaste jord producerar lika mycket som tio hektar gör utomlands på sämre jord. Detta gör att vi drastiskt minskar matproduktionen i världen när städer i Skåne expanderar ut på åkermark. Att Skånes högklassiga jord sedan måste ersättas genom att man till exempel avverkar regnskog gör inte mindre avtryck på vår värld. Åkermarken i västra och södra Skåne som Malmö ligger på är dessutom en av världens bästa jordar att odla på, och bör därför anses extra skyddsvärda. Man kan inte ångra sig när man väl byggt på åkermarken då de bördiga egenskaperna inte går att få tillbaka när man väl byggt på dem. Vissa grödor som odlas kräver stora ytor för att bli lönsamma, och kan bara odlas i sydligare delar av Sverige, där Malmö ligger. Det måste heller inte byggas på åkermark i den utsträckning man idag gör. Om man istället satsar på förtätning av dagens bebyggelse kan man minska den åkermark som exploateras. Det går dessutom att placera industrier och liknande på mark som inte har samma bördiga egenskaper som marken runt Malmö har.

Vår slutsats är att flertal åtgärder kan göras och bör göras som hade gynnat både staden och naturen, men att Malmö stad samt deras politiker antingen inte är så pass väl insatta i ämnet för att förstå vilka långsiktiga konsekvenser deras beslut har eller så bryr de sig helt enkelt inte utan är mer lockade av hur det kortsiktiga beslutet kan komma att gynna dem. Dock kan åkermarken inte kompenseras med hjälp av stadsbruk på ett tillfredsställande sätt om man tittar på matproduktionen. En annan fundering som kom upp under arbetets gång är: behöver Malmö verkligen expandera så aggressivt? Måste staden ha en halv miljon invånare? Hade det inte kunnat fungera lika bra om man istället fokuserar och uppmuntrar människor att bo i närliggande samhällen där det faktiskt är lämpligare att bygga bostäder och att de sedan helt enkelt pendlar till sina jobb? Istället för att fokusera på att expandera staden till ytan ligger fokus på vad som kan göras för att förbättra staden och dess infrastruktur samt hur man bygger om den så att det blir en mer hållbar och grönare stad. Vi har fått intrycket att det Malmö stad prioriterar mest av allt är tillväxten av människor samt att expandera staden.

Stadsbruk kan tillföra mycket till en stad förutom mat och städer bör satsa på mer stadsbruk. Dock kan stadsbruk inte ersätta åkermark som bebyggs, men den kan kompensera till viss del för andra aspekter än matproduktion.

6 Referenslista

Alvemark, C. Geologi föreläsning under kursen LK0277 (SLU-40096) *Biologiska system i landskapet*, Landskapsarkitektprogrammet VT2020.

Alvesson, M. Sköldbberg, K. (2008). *Tolkning och reflektion, vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*.
Lund: Studentlitteratur AB.

Bergqvist, M. 2003. *Gränslandet - kolonirörelsen som ide och praktik*.
Westergren, C. (red.) *Stadens odlare*. Värnamo: Fälth & Hässler, 113-116
<http://nordiskamuseet.diva-portal.org/smash/get/diva2:1324391/FULLTEXT01.pdf> (Hämtad 2022-01-20)

Björklund, A. 2010. *Historical Urban Agriculture*. Diss., Stockholms universitet.
<http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:349838/FULLTEXT01.pdf> (Hämtad 2022-01-20)

Boverket. *En urbaniserad värld*.
<https://sverige2025.boverket.se/en-urbaniserad-varld.html>
(Hämtad 2022-01-24)

Bryman, A. Bell, E. 2017. *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. Stockholm: Liber.

Larsson, C-H. 2022. *Jordens befolkning – tillväxt och fördelning*.
<https://www.so-rummet.se/kategorier/geografi/varldens-befolkning/befolkningsutveckling-och-befolkningsfordelning#> (Hämtad 2022-03-07)

Cohen, S. 2018. *The Sustainable City*. Columbia University Press.
<https://doi.org/10.7312/cohe18204> (Hämtad 2022-01-25)

Colasanti, K. Hamm, M. 2010. Assessing the local food supply capacity of Detroit, Michigan. *Journal of Agriculture, Food Systems, and Community Development*. 1(2): 41-58. Doi:10.5304/jafscd.2010.012.002

Coop. 2018. *Mer än var tredje måltid vegetarisk i storstäderna*.
<https://pressrum.coop.se/mer-an-var-tredje-maltid-vegetarisk-i-storstaderna/>
(Hämtad 2022-01-24)

Ekman, L. 2018. *The making of social entrepreneur*. Malmö university. Faculty of culture and society.
<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1482229/FULLTEXT01.pdf>
(Hämtad 2022-01-25)

Eriksson, A K. 2021. Larmet: Åkermark försvinner när bebyggelse ökar. *Svenska dagbladet*. 10 september.
<https://www.svd.se/larmet-akermark-forsviner-nar-bebyggelsen-okar> (Hämtad 2022-01-19)

Food and Friends. 2019. *Matrapport 2019*.
https://www.foodfriends.se/wp-content/uploads/2019/06/Matrapporten_2019_web.pdf (Hämtad 2022-01-24)

Heinberg, R. 2010. *What Is a Sustainable City?*
https://edmontonsocialplanning.ca/wp-content/uploads/2010/08/edmontonsocialplanning.ca_joomlatools-files_docman-files_E.-URBAN-ISSUES_E.01-PLANNING_2010-sustainable_city.pdf (Hämtad 2022-01-25)

Ivarsson, D. 2016. *Stadsodlingens potential i Malmö stad*. Sveriges Lantbruksuniversitet. Trädgårdsingenjör.
https://stud.epsilon.slu.se/8968/1/ivarsson_d_160425.pdf (Hämtad 2022-01-15)

Jordbruksverket. 2021. *Exploatering av jordbruksmark 2016-2020*.
https://www2.jordbruksverket.se/download/18.3fe46a3117be21208098aeae/1631785978822/ra21_8.pdf (Hämtad 2022-01-19)

Jordbruksverket. 2021. *Värdering av jordbruksmark i planprocessen*.
<https://jordbruksverket.se/download/18.4137e45617d4ac03597d469b/1637920970680/Slutredovisning-mmr-projekt-vardering-jordbruksmark-tga.pdf> (Hämtad 2022-01-19)

Kostministeriet. 2019. *FOG 2019*.
https://kostministeriet.se/wpcontent/uploads/2019/06/EVER0025_FOG-Rapporten_2019_digital.pdf (Hämtad 2022-01-22)

Lee-Smith, D. (2006). *Urban Agriculture and Health*.

Linde, B. 2018. Mätt på grönt – så mycket behöver du odla. *Land*. 12 januari.
<https://www.land.se/tradgard/matt-pa-gront-sa-mycket-behoover-du-odla/>

Länsstyrelsen Skåne. *Odlingslandskapets geografiska förutsättningar*.
<https://www.lansstyrelsen.se/skane/besoksmal/kulturmiljoprogram/kulturmiljoprogram-skanes-historia-och-utveckling/kulturmiljoprogram-jordbrukets-landskap/odlingslandskapets-geografiska-forutsattningar.html> (Hämtad 2022-01-19)

Länsstyrelsen Skåne. 2018. *Sammanställning av Bostadsmarknadsenkäten Skåne 2018*.
https://www.boverket.se/contentassets/542f0e4d53e24c3f8cad12329d95aea5/skane-lan_bilagor.pdf (Hämtad 2022-03-07)

Länsstyrelsen Skåne. *Stadens landskap*.
<https://www.lansstyrelsen.se/skane/besoksmal/kulturmiljoprogram/kulturmiljoprogram-skanes-historia-och-utveckling/kulturmiljoprogram-stadens-landskap.html>
(Hämtad 2022-01-20)

Malmö stad. 2022. *Miljötilståndet i Malmö*. <https://malmo.miljobarometern.se/>
(Hämtad 2022-01-23)

Patel. R & Davidsson. B. 2012. *Forskningsmetodikens grunder- att planera, genomföra och rapportera en undersökning*.
Lund: Studentlitteratur AB

Rasmusson, A. Andersson, G, Nilsson H. (red.) 2016. *Stadsbruk: en guide för kommersiell odling i staden*, 2016.
<https://www.slu.se/globalassets/ew/org/inst/lapf/stadsbruk/stadsbruk.pdf> (Hämtad 2022-01-15)

Region Skåne. 2017. *Fokus landsbygd*. [Broschyr]
https://utveckling.skane.se/siteassets/publikationer_dokument/stad-landsbygd_digital.pdf (Hämtad 2022-01-18)

Region Skåne, 2017, *Skånes livsmedelsstrategi 2030. Smart mat*.
https://utveckling.skane.se/siteassets/publikationer_dokument/rs_smartmat_0111_low.pdf#:~:text=Sk%C3%A5nes%20livsmedelsstrategi%20%C3%A4r%20en%20gemensam%20utveck-%20lingsstrategi%20%C3%B6r,Sk%C3 (Hämtad 2022-02-03)

Sharanbir S. Grewal, Parwinder S. Grewal. 2012. Can cities become self-reliant in food? *Cities* 29(1): 1-11.
<http://sites.tufts.edu/newfoodactivism/files/2013/01/grewal-self-reliant-cities.pdf>

Statens jordbruksverk. 2019. *Livsmedelskonsumtion och näringsinnehåll*.
https://www.scb.se/contentassets/8af9fcac17634fc197825dfec6e2b0ce/jo1301_2018a01_sm_jo44sm1901.pdf (Hämtad 2022-01-22)

Statistiska centralbyrån. *Befolkningsstatistik*.
<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/> (Hämtad 2022-01-18)

Statistiska centralbyrån. *Jordbruksmark och skogsmark efter region och markanvändningsklass. År 1951-2015*.
https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_MI_MI0803_MI0803A/MarkanvJbSk/ (Hämtad 2022-01-18)

Statistiska centralbyrån. 2022. *Sveriges befolkning*.
<https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/sveriges-befolkning/> (Hämtad 2022-03-07)

Statistiska centralbyrån. 2015. *Urbanisering - från land till stad*.
<https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2015/Urbanisering--fran-land-till-stad/>
(Hämtad 2022-01-24)

Stockholms läns museum. *Funktionalism*.
<https://stockholmslansmuseum.se/byggwebben/bebyggelseguide/villor-och-egnahem/1920-1950-tal/funktionalism/> (Hämtad 2022-03-07)

Sveriges lantbruksuniversitet. *Anders Larsson*.
<https://www.slu.se/cv/anders-larsson/> (Hämtad 2022-02-15)

Bilaga 1 - Intervjufrågor

Intervjufrågor

Frågor Anders Larsson;

- Skulle stadsbruk kunna stötta upp matproduktionen då åkermark bebyggs?
- Tror du att det går att kompensera för bebyggd jordbruksmark?
- Varför väljer man att bebygga åkermark fastän den är så värdefull?

Frågor till Malmö Stad;

- Hur ser planeringen ut för framtiden i Malmö? Finns stadsbruk ens med i planerna eller är det enbart grönytor?
- Har stadsbruk en så pass stor potential att den skulle kunna kompensera bebyggelsen av åkermark inom grönsaksproduktionen som Malmös invånare konsumerar?
- Varför väljer Malmö att expandera ut på åkermark? Hur motiveras det?

Frågor till Lanthandeln Malmö;

- Hur ser stadsbrukets status ut i Malmö idag?
- Är folk positiva till stadsbruk?
- Skulle stadsbruk kunna stötta upp matproduktionen då åkermark bebyggs?
- Tror du att stadsbruk kan bedrivas i så pass stor skala att det skulle kunna göra Malmö självförsörjande på grönsaker?